

Jolanta ŠILENSKIENĖ
Šiauliai

MAMOS AMARILIS

Švelnus aromatas vėsta ant tolumoje prisnūdusių miesto pakraščių. Tamsos kamuoliai gurgėdami grimzta gilaus ežero vidury.

Nuo pasenusio sodo įtartinais atsiduoda dyzelio smogu.

Ruduo. Aš žinau – jau arti būties pabaiga ir sapnų gaudyklės pradeda dusti. Kambarėje ant sienos pakabintas mamos portretas iš jaunystės dienų. Garbanoti plaukai siekia juosmenį. Panašiau į tituluotos grafitės atvaizdą. Mama sako, kad plaukus nuotraukoje priklijavo pats fotografas, dėl gražumo.

Ji yra didžioji ragana su šluota ir truputi žiniuonė. Pažįsta ligas, kurias išgydo be vaistų pagalbos. Žmonėms atvirai į akis pasako daug ir savotiškos tiesos, dažnai visai nereikalingos išgirsti. Dar vadinamos kartėliu.

Mama nuo neatmenamų laikų skaito pasakų knygas ir augina kambarines gėles: lelijas amarilius ir įvairiaspalves pelargonijas.

Kitokių knygų ir gėlių nepripažįsta. Pavasarį jos amariliai sukrauna milžiniškus, ryškius ir sunkius kekinius žiedus.

Aš tai laikau vykstančiu stebuklu, nes maniškės lelijos vieną po kito išleidžia stambius lapus, nepražysta nei pavasarį, nei kitais metų laikais.

Kaimynai ramūs. Už tvoros senutė ilsisi ant nutrinto medinio suoliuko. Palaimingai šypsosi lyg kalbėtų su sparnuotu dangaus angelu, matomu jai vienai. Susilenkia į kuprelę nuo užplūdusio smulkaus vaikiško juoko.

Per kiemus prasčiau suaugęs kaimo durnelis Alius. Draugiškas su visais pažįstamais ir visai nepažįstamais žmonėmis. Kelias valandas supasi ant siauro medinio lieptelio ir kaimiečiai, vien iš inercijos tyliai bambėdami, nuskuba išilgai upės kranto.

Aliaus sesuo pyksta ir barasi šiaip sau, be svarbios priežasties Garsiai tranko laukines geltonojo namo duris, nuo staktos gabalais trupa atsilupę balti aliejiniai dažai.

Sulig kaimyno šūksniu – ji atlyžta, užsimeta pašaiپیą šypsenėlę, būdingą nugalėtojoms. Penkias minutes kiemas kvepia šviežia inteligencija.

Nes ji protinga, išsilavinusi ir miestietė.

Mama nemezga ir nesiuva. Išmokėto darbo atlyginimo neužtenka vienai savaitei.

Perverčia ant spintelės lyg tyčiomis padėtus reklaminius žurnaliukus, iš kurių užsisako kailines šlepetes, keramikinį sodo nykštuką, žemą plastikinę tvorelę gėlių darželio lysvėms, du saulės energijos šviestuvus. Sužymi varneles prie daiktų kito mėnesio užsakymui.

Sekmadienį išsiruošia į miesto turgų, nuo prekystalio šluoja iš eilės prekes, nes nenori toli vaikščioti. Nusiperka be skaičiaus kažkelintą šilkinę skarelę, virtuvės dienas užuolaidas, basutes, kurios dažniausiai būna per siauros jos pėdai. Užuolaidos būna per trumpos ir atspurusiais pakraščiais. Tada man padovanoja netikusius pirkinius. Už tai paprašo palenkti ir atsiūti užuolaidas.

Ištraukiu rankas iš striukės kišenių. Mama stebi, tuoj pamoko tinkamo elgesio ir manierų.

Ji sako – storas žmogus yra gražus! Kaime, atrodo, įprasta sočiai pavalgiusius kaimiečius pavadinti netgi turtuoliais. Paklausu mamos – ar storas žmogus yra sveikas?

Aišku, sveikas. Patikina. Ko jam trūksta. Pavalgęs, išsimiegojęs, pailsėjęs ir linksmas.

Mama susirgo netikėtai, mano slaptu įsitikinimu – mamos paprasčiausiai neserga. Gydytojai tyrinėjo, švietė kūno dalis atskirai, švietė kartu. Niekaip nerado ligos.

O mama verkė ir tiesiog nyko akyse. Ji buvo tikra tik dėl vieno dalyko – savo skausmo, ėdančio šoną. Kaip alkanas šuo iltiniais dantimis plėšo mėsą. Kąsnis po kąsnio kramto ir dieną naktį plėšriai urzgia. Neapsikentę savo bejėgiškumo, gydytojai išsiuntė mamą į didmiesčio onkologinę ligoninę, atlikti išsamų sveikatos patikrinimą. Ten paėmė mėginius iš krūtinės, po dviejų savaitių labai įtikinamai nuramino. Atseit, viskas labai gerai! Viskas! Paėmė antrą mėginį ir pranešė diagnozę telefonu: vėžys išplitęs, metastazės stadija. Jei galime kuo padėti, tai reikia gerai apgalvoti. Kol mama buvo stipri, vaikščiojo savo kojomis, tol gydė. Kai nebesikėlė iš lovos – nebegydė ir išsiuntė namo. Negi pasveikti?

Ji žinojo skonį mirties, iš arti jautė prisilietimą ir stingo oda pagaugais. Persvara pasviro į ligos pusę. Pavojų ruožas su kliūtimis vis ilgėjo, todėl kasdien mes išgalvodavome daugiau vilties.

Mama primokė besiteiraujančius raminti, kad mirs staiga, žaibiškai, be skausmo. Tęsėsi žiema, mama gulėjo ligoninėje. Kasdien lankiau. Vos atsitraukiu – sutankėja permušimai širdies, įsimetė plaučių uždegimas nuo palatos vėdinimo skersvėjais. Atrodo, aplinkui tik dykuma ir smėlio pūgos prikritusios akys.

Tvenkiasi juodas debesų kamuolynas. Nepelnytai niūru. Senas suglaustas skėtis panašėja į sėlinantį žvėrį prieblandoje. Žemė pasišiaušia, suvytusiomis šermukšnio kekėmis nubirusi. Dangus tyli, nemoka kitaip užsimiršti – tik graudulyn ir gaudyn. Prasiveria smarkiausia liūtimi. Ryto miglas perplėšia šaižūs automobilių signalai. Per retai įvyksta stebklų supilkėjusioje kasdienybėje, bet vienas vis dėlto nutiko.

Paaiškėjo, kad vėžio metastazių tinklas, apėmęs mamos nugarą ir šonus, echoskopuotojo juodais kryželiais kruopščiai užbraukyti uždegiminiai židiniai – tiesiog pranyko. Neliko po spinduliavimo terapijos. Mama buvo vėl – mažas vaikas, išleistas žemėn pagyventi su ataugusiais ilgais ir garbanotais plaukais. Šiltose balose iš naujo prisemtais vasariškais kroksais, su nuostaba stebinti kontūrą sudilusio mėnulio, perblyškusio baltai. Mama išmoko reikia nereikia meluoti. Ultimatumas skambėjo taip:

– Atvažiuok kuo greičiau ir kuo anksčiau ryte – aš mirštu! Nesikeliu iš lovos, nevalgau, nemiegu naktimis, kenčiu bausius skausmus. Todėl nupirk rinkinį šokoladinių zuikių, trisdešimt mažų broilerių viščiukų, gėlių daigų iš turgaus, daržovių įvairiausių sėklų, du butelius šaltos arbatos gėrimo, maisto ir, žinoma, man dovanų. Prie vartelių matau vaikščiojančią mamą. Reikalaujančią nupjauti sode žolę, nuravėti kelis gėlių darželius, taip pat vagas darže, pasibaigiančias prie horizonto linijos, iš aukštaūgių vyšnių gražiuoju ar bloguoju iškrapštyti išalkusių varnėnų eskadrilę. Kaimynė kviečia vištas vardais. Iš kiemo pakraščio vaizdą stebi ėdri varnų šeimyna. Lengvas šuolis ir laukiniai paukščiai įsimaišo tarp naminių vištų. Po darbo prisistatys kaimynės nepamainomas pagalbininkas, dar vadinamas „auksiniu žentu“.

Svarbiausia, mama žinojo tebesanti jauna. Keturi vaikai suaugo ir subrendo, o ji tebebuvo sau jauna bei graži. Aišku, atsitiktinai tik susipina takas po kojomis.

Labai skubėdama ir kitus ragindama, mama pragyveno dar ketverius metus. Sparčiau paskubėti nebuvo prasmės. Kol vieną dieną paslėpė giliai spintelėje nuotrauką mažo berniuko su kepure baltomis ausimis, kurios panašios į baltojo lokio ausis.

Mūsų kiemo sūpuoklėse aukštai suposi mirtis, pasigrobusi juodų amarilių glėbį. Tyla užgulė ausų būgnelius lyg monotoniškas šlamesys naktinio drugelio sparnų.

Vienintelį kartą po laidotuvių sapnavau mamą. Pasakė esanti pagaliau laiminga, sveika ir miega tikrų tikriausioje auksinėje lovoje. Pagamintoje iš aukso.

Nenuorama vėjas apeina aplink nešildomą namą, lyg atitekusią jam nekilnojamo turto nuosavybę. Nuo gatvės pusės langų rėmai pajuodę nuo drėgmės. Nepritampantys prie žaluma ir kvapais priartėjusio sodo.

Rėkia spalvomis, ne garsais.
